

Grzegorz Dudarski

"Edukacja dla bezpieczeństwa. Interdyscyplinarne konteksty i dylematy", red. nauk. Zbigniew Dziemianko, Andrzej Kuszczak, Poznań [2010] : [recenzja]

Problemy Profesjologii nr 1, 201-204

2010

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Grzegorz Dudarski

RECENZJA KSIĄŻKI

Zbigniew Dziemianko, Andrzej Kusztełak (redakcja naukowa)

EDUKACJA DLA BEZPIECZEŃSTWA.

INTERDYSCYPLINARNE KONTEKSTY I DYLEMATY

Wydawnictwo Naukowe Wyższej Szkoły Handlu i Usług w Poznaniu

W sierpniu 2010 roku nakładem Wydawnictwa Naukowego Wyższej Szkoły Handlu i Usług w Poznaniu ukazała się książka pt.: „*Edukacja dla bezpieczeństwa. Interdyscyplinarne konteksty i dylematy*” pod redakcją naukową Zbigniewa Dziemianko i Andrzeja Kusztełaka. Naczelne w książce problemy obejmują niezwykle szeroki i interdyscyplinarny obszar dotyczący edukacji dla bezpieczeństwa. Autorzy podkreślają, że zakres badań, którym się zajmują dotyczy nie tylko kwestii związanych z bezpieczeństwem rozumianym jako sfera obrony państwa i ochrony obywateli. Wskazują jak niezbędna jest edukacja dla bezpieczeństwa wśród dzieci i młodzieży, która powinna przygotować młode osoby do racjonalnych zachowań, do zrozumienia ideałów nowoczesnego społeczeństwa w celu wychowania jednostek będących „odpowiedzialnymi gospodarzami na powierzonych im odcinkach działalności”.

Składająca się z trzech rozdziałów monografia precyzyjnie grupuje przedstawione w niej szkice. Rozdział pierwszy przedstawia dylematy edukacji dla bezpieczeństwa najmłodszych obywateli – dzieci i młodzieży. Rozdział drugi obejmuje interdyscyplinarne konteksty bezpieczeństwa społecznego, natomiast w rozdziale trzecim zebrano problemy edukacji dotyczące bezpieczeństwa ekologicznego.

Rozdział pierwszy zatytułowany: *Dylematy edukacji dla bezpieczeństwa dzieci i młodzieży szkolnej*, tworzy pięć części. Pierwsza z nich, autorstwa Zbigniewa Dziemianko, poświęcona jest edukacji dla bezpieczeństwa w kontekście ewolucji polskiej edukacji obronnej w ostatnich stu latach. Autor poczynił od przybliżenia historycznych korzeni edukacji obronnej z czasów Arystotelesa, społeczeństwa spartańskiego i rzymskiego analizuje rozwój edukacji obronnej w Polsce. Podsumowując przytacza cele kształcenia i treści nauczania wprowadzonego od roku 2009/2010, Rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej, przedmiotu – edukacja dla bezpieczeństwa.

O edukacji przeciwpożarowej dzieci i młodzieży pisze w części drugiej Andrzej Kusztełak. Autor podkreśla, że każda placówka szkolna zgodnie z ustawą zmuszona jest do podjęcia stosownych działań w kierunku przygotowania dzieci i młodzieży do właściwych zachowań w przypadku wystąpienia zagrożenia pożarowego. Niniejszy rozdział stanowi przegląd elementarnych problemów z zakresu edukacji przeciwpożarowej. Autor ukazuje edukacyjne aspekty ochrony przeciwpożarowej, charakteryzuje podręczny sprzęt gaśniczy, warunki i or-

ganizację ewakuacji z obiektu szkolnego w przypadku powstania pożaru. Całość zamykają łączniki przedstawiające znaki ewakuacyjne i instrukcję postępowania na wypadek pożaru.

Z kolei Krzysztof Kolecki i Waldemar Łagodowski w artykule pt: Aksjologiczne aspekty programu „Bezpieczna i przyjazna szkoła” wskazują na ważne ich zadaniem wartości, takie jak przyjaźń, bezpieczeństwo, zaufanie, szlachetność, uczciwość, które mogą być proponowane w trakcie realizacji programu „bezpieczna i przyjazna szkoła”. Wskazują również cechy, które mogą być niwelowane. Autorzy podkreślają, że powodzenie w skutecznej transmisji wartości i zwalczaniu „antywartości” zależy głównie od warsztatu nauczyciela, jego kompetencji, wrażliwości i wiedzy o problemach uczniów. Podkreślają jednocześnie ważne znaczenia Programu dla kształtowania właściwych postaw i zachowań młodzieży szkolnej.

W kolejnej części autorstwa Andrzeja Kusztelaka i Agnieszki Pyrek przytoczono fragmenty badań, których celem było uzyskanie odpowiedzi na pytania: Jak wygląda hierarchia wartości młodzieży ponadgimnazjalnej? Jakie miejsce w tej hierarchii zajmuje potrzeba bezpieczeństwa? Czy młodzież czuje się bezpiecznie w miejscu zamieszkania? Jaki jest poziom zaufania do innych narodów? Którym narodowościom młodzież ufa najmniej? Wyniki badań ankietowych, przeprowadzonych na dużej populacji młodzieży, dają niezwykle ciekawe odpowiedzi. Do zapoznania się z nimi stanowczo zachęcam.

Z kolei Andrzej Kusztelak i Karolina Łąg w artykule pt: Czas wolny młodzieży aksjologicznym dylematem edukacji dla bezpieczeństwa, zwracają uwagę na fakt, że w epoce dynamicznego rozwoju technologii informacyjnych ważnym zadaniem szkoły a także rodziny staje się właściwe zagospodarowanie czasu wolnego. W artykule przedstawiono wyniki badań nad strukturą czasu wolnego wśród młodzieży szkół ponadgimnazjalnych. Ukazano preferowane przez młodzież formy spędzania czasu wolnego i wiele innych związanych z tym zależności.

Rozdział drugi prezentowanej monografii – *Interdyscyplinarne konteksty bezpieczeństwa społecznego*, tworzą cztery części. Pierwsza z nich autorstwa Jerzego Stępnia dotyczy bezpieczeństwa społecznego i pomocy społecznej na szczeblu lokalnym. W kolejnych dwóch częściach Bogusława Stępień i Sylwia Trzeciak podejmują problematykę wypalenia zawodowego. Pierwsza z nich dotyczy wypalenia zawodowego na stanowiskach pracy w instytucjach oświatowych. Autorka podkreśla, że pogłębiona analiza tego problemu i jego mechanizmu pomaga znaleźć skuteczne środki zapobiegania temu zjawisku. Pozwala zwiększyć poziom bezpieczeństwa społeczno-zawodowego, ograniczyć negatywny wpływ środowiska zewnętrznego na sytuację w sektorze edukacyjnym.

Sylwia Trzeciak omawia zjawisko wypalenia zawodowego na tle innych pojęć wynikających z subiektywnego odczucia porażki. Podkreśla, że wypalenie zawodowe jest wielowymiarowym fenomenem o dużym stopniu złożoności i dużej dynamice procesu. Usytuowane jest w wieloaspektowym i ciągle ewoluującym kontekście sytuacyjno-organizacyjno-makrospołecznym. Z tej przyczyny wymaga pilnych i gruntownie przemyślanych rozwiązań. Autorka twierdzi, że zarówno w życiu osobistym jak i w pracy zawodowej ważnym czynnikiem działania człowieka jest motywacja i demotywacja. Przedstawione wyniki badań przeprowadzonych wśród pracowników zarówno biurowych jak i produkcyjnych ukazują nie tylko, jakie czynniki motywują pracowników do działania ale również pozwalają sprawdzić jak

brak motywacji może przyczynić się do zjawiska wypalenia zawodowego. Autorka udziela odpowiedzi na pytanie – jakie grupy pracowników doznają wypalenia zawodowego a jaka część doświadcza frustracji, stresu, alienacji, czy w skrajnym przypadku depresji.

Ostatni, trzeci rozdział omawianej książki podejmuje problemy edukacji w zakresie bezpieczeństwa ekologicznego. Rozdział ten tworzy pięć części, które w interdyscyplinarnych kontekstach obejmują obszar środowiska, w którym żyjemy. Pierwszy artykuł pt: Potencjał powiatu w zakresie kształtowania bezpieczeństwa ekologicznego, autorstwa Wiesława Stacha, podkreśla bardzo szeroką skalę potencjalnych możliwości konkretnego działania w tym zakresie, które zapewnia potencjał każdego powiatu. Autor podkreśla znaczenie prawnych uregulowań w zakresie ochrony przyrody, gospodarowania odpadami itp. na określenie ram działania powiatów w zakresie kształtowania bezpieczeństwa ekologicznego. Jednak formalna baza działania w tym zakresie nie jest w stanie zastąpić potencjału ludzkich możliwości. Autor twierdzi, że od stanu świadomości ekologicznej pracowników starostwa powiatowego, ich wrażliwości społecznej i odpowiedzialności za realizację zadań zależy w jakim stopniu powiat będzie realizował zadania z zakresu bezpieczeństwa ekologicznego.

Biorąc pod uwagę rozwój współczesnej cywilizacji i techniki oraz idące w parze narastanie licznych niebezpieczeństw, Eugeniusz Kośmicki w części pt.: Edukacja ekologiczna w perspektywie edukacji dla bezpieczeństwa, podkreśla dużą rangę zagrożeń ekologicznych. Autor przedstawia problematykę współczesnych zagrożeń środowiska i ich wpływ na bezpieczeństwo ekologiczne. Podkreśla znaczenie edukacji ekologicznej na rzecz bezpieczeństwa człowieka i społeczności. Autor ukazuje rolę edukacji ekologicznej jako procesu oddziaływania na człowieka mającego na celu kształtowanie świadomości ekologicznej.

Nowe wyzwania dla edukacji ekonomicznej w świetle zagrożeń ekologicznych omawia Dariusz Pieńkowski w części pt: Nauka normalna i post-normalna a problematyka zagrożeń ekologicznych. Autor skupia uwagę na roli wiedzy i nowym podejściu do kształcenia ekonomicznego w oparciu o postulaty nauki post-normalnej. Podsumowując rozważania wskazuje na wyzwania edukacyjne wynikające z nowych metodologicznych przesłanek nauki.

Z kolei Jacek Kijowski i Piotr Konieczny podejmują tematykę bezpieczeństwa żywności w unii europejskiej. Autorzy prezentują system RASFF – System Wczesnego Ostrzegania o Niebezpiecznej Żywności i jego rolę w kształtowaniu bezpieczeństwa żywności spożywanej przez konsumentów wszystkich państw należących do unii. Do zapoznania się z niezwykle interesującymi wnioskami wypływającymi z analizy Systemu szczerze zachęcam.

Bardzo interesującą tematykę przedstawiają autorzy Marcin Baran i Wincenty Wrześniewski w artykule pt.: Bezpieczeństwo – gra kolorem – aspekt edukacji leśnej. Kierując się nadrzędnym celem zapewnienia kompleksowego bezpieczeństwa wszystkim użytkownikom obszarów leśnych, zaznajamiają ze zjawiskiem barw i kolorów jako ważnym elementem szeroko rozumianej edukacji dla bezpieczeństwa. Autorzy twierdzą, że zastosowanie barw i kolorów w edukacji przyrodniczo-leśnej podpatrzonych ze świata roślin, zwierząt i grzybów, kontrastujących z otoczeniem, jest przesłanką reakcji naszych zmysłów, wywołując reakcje zaniepokojenia, zastanowienia i refleksji.

W książce przedstawiono analizę odnotowanego wyboru bibliograficznego o tematyce edukacji dla bezpieczeństwa. Jej autor Andrzej Kusztelak w obszerny i bardzo konkretny sposób przybliży i charakteryzuje 42 pozycje bibliograficzne z tego zakresu wydane w latach 1994-2010.

Pracę zamyka recenzja monografii „Edukacja – Praca – Bezpieczeństwo” pod red. naukową Marka Rybakowskiego, wydana przez Oficynę Wydawniczą Uniwersytetu Zielonogórskiego w 2009 roku.

Podsumowując, poddana mojej recenzji książka to zwarty i trafny zbiór artykułów stanowiący dobre uzupełnienie wiedzy dla wszystkich zainteresowanych problematyką szeroko pojętego bezpieczeństwa. Jest to publikacja o bardzo wyraźnie określonej tematyce. Napisana jest zwięźle, komunikatywnie i bardzo kompetentnie. Prezentowana monografia na pewno znajdzie chlubne miejsce w bibliograficznym zbiorze publikacji dotyczących edukacji dla bezpieczeństwa.